

I

(Rezolucje, zalecenia i opinie)

REZOLUCJE

EUROPEJSKI KOMITET EKONOMICZNO-SPOŁECZNY

577. SESJA PLENARNA EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO,
22.3.2023–23.3.2023

Rezolucja Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Zjednoczeni na rzecz demokracji”

(2023/C 184/01)

Sprawozdawcy: **Stefano MALLIA (MT-I)**

Oliver RÖPKE (AT-II)

Séamus BOLAND (IE-III)

Podstawa prawna	Art. 50 regulaminu wewnętrznego
Data przyjęcia na sesji plenarnej	23.3.2023
Sesja plenarna nr	577
Wynik głosowania	
(za/przeciw/wstrzymało się)	181/0/5

Odbudowa po pandemii, wartości demokratyczne, przestrzeń obywatelska, wolność mediów, różnorodność i liberalna demokracja znajdują się pod presją po obu stronach granicy UE, a sytuacja pogorszyła się jeszcze od początku wojny na terytorium Europy: mniej niż 50 % ludności świata żyje w systemie demokratycznym.

W czasach, gdy świat nadal jest świadkiem okrutnej wojny w Ukrainie i jej niszczycielskich skutków humanitarnych, społecznych i gospodarczych, EKES wzywa do wzmocnienia demokracji i wartości demokratycznych.

Nadzwyczajna mobilizacja unijnych organizacji społeczeństwa obywatelskiego oferujących pomoc humanitarną, logistyczną i medyczną narodowi ukraińskiemu pokazała również znaczenie dobrze połączonego, skutecznego i dynamicznego społeczeństwa obywatelskiego. Poza Ukrainą jesteśmy również świadkami oddolnych ruchów walczących o demokrację w Iranie, Białorusi i Mołdawii. Ich wzmocnienie wzmacnia demokrację.

Obecnie ważniejsze niż kiedykolwiek są inwestycje w zwiększenie odporności demokracji i wzmocnienie ich zdolności do ochrony naszych praw podstawowych, budowania długotrwałego pokoju i stabilności, a w ostatecznym rozrachunku zapewnienia dobrobytu dla wszystkich.

Nie ulega wątpliwości, że powinniśmy zaangażować się we wspólną refleksję nad nowymi sposobami wzmocnienia struktur demokracji uczestniczącej. Silne, niezależne i zróżnicowane społeczeństwo obywatelskie jest ważniejsze niż kiedykolwiek wcześniej jako kluczowy element zapewniający aktywne obywatelstwo i odporną demokrację, która może chronić praworządność, prawa podstawowe, wolność wypowiedzi i integralność naszego demokratycznego stylu życia. Demokracja w UE jest nierozdzielnie i nieodwołalnie powiązana z pojęciami równości, sprawiedliwości, poszanowania praw człowieka i niedyskryminacji, zgodnie z art. 2 TUE.

W czasach złożonych zmian i wyzwań demokracja deliberatywna i uczestnicząca może stanowić jeden z elementów niezbędnej szerszej zmiany systemowej. Istnieje wiele przykładów na to, że jeżeli demokracja taka jest skutecznie stosowana, może umożliwić decydom podejmowanie niełatwych decyzji dotyczących najtrudniejszych problemów polityki publicznej oraz zwiększyć zaufanie między obywatelami a rządem. Warunkiem wstępnym jest uwzględnienie różnorodności opinii i prawa do ich swobodnego wyrażania. Demokracja uczestnicząca nie stanowi jednak panaceum. Społeczeństwa demokratyczne stoją przed wieloma wyzwaniami, które wymagają różnych metod uczestnictwa. Demokratyczne sprawowanie rządów wymaga zatem wykorzystania różnych mechanizmów do różnych celów i uwzględnienia ich mocnych i słabych stron.

Musimy wspólnie dążyć do nowej równowagi między demokracją przedstawicielską, demokracją uczestniczącą i demokracją bezpośrednią.

W konkluzjach Konferencji w sprawie przyszłości Europy w sprawie demokracji europejskiej z 9 maja 2022 r., w szczególności w propozycjach 36. i 39., **określono cele zwiększenia udziału obywateli i wzmocnienia struktur demokracji uczestniczącej i działań deliberatywnych**. Mając na uwadze wyniki Konferencji w sprawie przyszłości Europy oraz ważną rolę, jaką odgrywa już Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES), EKES pragnie przedstawić różne warianty, które mogłyby być podstawą planu reform instytucjonalnych najlepiej służących celom EKES-u.

W tym kontekście, mając również na względzie Dni Społeczeństwa Obywatelskiego 2023, Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES):

1. Wzywa do skutecznego wdrożenia art. 11 TUE, w tym **europejskiej strategii na rzecz społeczeństwa obywatelskiego** i europejskiego statutu stowarzyszenia, aby połączyć różne elementy składowe struktury prawdziwie wzmocniającej pozycję i sprzyjającej włączeniu społecznemu. Chodzi o to, by odnowić zaangażowanie i wdrożyć zorganizowany dialog obywatelski we wszystkich instytucjach UE, w tym poprzez zapraszanie zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego na szczyty społeczne i konferencje wysokiego szczebla. Jeżeli sektor społeczeństwa obywatelskiego ma wykazać się bardziej znaczącym i szerokim zaangażowaniem, istotne są również zasoby. Potrzebne są lepsze możliwości finansowania oraz sprawiedliwe i przejrzyste ramy polityki dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w tym ochrona transgraniczna, w celu budowania zdolności i odporności wszystkich organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w tym organizacji młodzieżowych, gospodarki społecznej i sektora wolontariatu; konieczny jest także dostęp do elastycznych i zrównoważonych zasobów, zarówno prywatnych, jak i publicznych.
2. Podkreśla potrzebę wzmocnienia kluczowej roli zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego i partnerów społecznych we wspieraniu demokracji deliberatywnej – w uzupełnieniu demokracji przedstawicielskiej – w celu dalszego wzmocnienia dialogu obywatelskiego we wszystkich państwach członkowskich i na szczeblu UE. Siła i wpływ europejskich demokracji opierają się na solidnej i szeroko zakrojonej współpracy między UE a jej państwami członkowskimi, która musi przyczyniać się do budowania zdolności organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Niezależne organizacje społeczeństwa obywatelskiego są bowiem „strażnikami wspólnego dobra”, odgrywają centralną rolę w określaniu zrównoważonych rozwiązań, propagowaniu innowacji społecznych i budowaniu wzajemnego zaufania w społeczeństwach. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego pomagają również identyfikować procesy, zapewniać wiedzę fachową w celu zwiększenia różnorodności debat i ułatwiać realizację demokracji uczestniczącej zgodnie z Traktatami.
3. Apeluje o całościowe i oparte na współpracy podejście do kształcenia i szkolenia, aby stawić czoła obecnym wyzwaniom. Europejska polityka na rzecz umiejętności powinna być kształtowana wspólnie z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i partnerami społecznymi, którzy posiadają kapitał polityczny, konkretną wiedzę oraz zrozumienie bieżących potrzeb i braków. W tym kontekście wnosi, aby 2025 został ogłoszony Europejskim Rokiem Wolontariatu, ponieważ sektor wolontariatu ma do odegrania pierwszoplanową rolę w rozwijaniu nieformalnych umiejętności.
4. Podkreśla, że kompetencje przekrojowe są prawdziwym filarem demokracji uczestniczącej i deliberatywnej: współpraca, krytyczne myślenie, rozwiązywanie problemów, demokratyczne i kolektywne zarządzanie, rozwiązywanie konfliktów, edukacja obywatelska i umiejętność korzystania z mediów. Kompetencje te mają kluczowe znaczenie dla zwalczania tendencji antydemokratycznych, propagowania wartości europejskich i przewyciężenia obecnych podziałów społeczno-gospodarczych i politycznych. Jednocześnie umożliwiają organizacjom społeczeństwa obywatelskiego i partnerom społecznym wspólne opracowywanie strategii politycznych za pomocą środków konsultacyjnych lub partycypacyjnych w dążeniu do rozliczalności, przejrzystości i aktywnego obywatelstwa.
5. Zobowiązuje się do dalszego rozwijania narzędzi służących wzmocnieniu demokracji uczestniczącej i deliberatywnej, takich jak europejska inicjatywa obywatelska i internetowe konsultacje publiczne UE, które muszą być w pełni dostępne i znane ogółowi społeczeństwa.
6. Podkreśla znaczenie wyborów europejskich w 2024 r. oraz kluczową rolę organizacji społeczeństwa obywatelskiego w zachęcaniu wyborców do uczestnictwa i wzbudzaniu proeuropejskich nastrojów, a także w przeciwdziałaniu absencji wyborczej i dezinformacji. EKES wzywa europejskie ugrupowania polityczne do podkreślenia w swoich manifestach wyborczych roli organizacji społeczeństwa obywatelskiego w umacnianiu życia demokratycznego.

7. Ponownie wyraża gotowość, by wraz z szerszymi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i instytucjami UE działać jako budowniczy pomostu pozwalającego przedyskutować projekt europejski z obywatelami i docierać nie tylko do osób już przekonanych – w ich społecznościach, regionach, miastach i wsiach. W związku z tym zasadnicze znaczenie ma stworzenie możliwości uczestnictwa w debatach publicznych i propagowanie kultury uczestnictwa na wszystkich szczeblach.

8. Komisja powinna przewidzieć w swej organizacji wydzielenie osób odpowiedzialnych za kontakty w ramach dialogu obywatelskiego. Powinna również współpracować z państwami członkowskimi w celu wzmocnienia struktur dialogu obywatelskiego, wspierając ich tworzenie tam, gdzie jeszcze nie istnieją, z wykorzystaniem funduszy europejskich. Inicjatywa ta zwiększyłaby świadomość i poprawiłaby jakość dialogu obywatelskiego, a tym samym pomogłaby Komisji i państwom członkowskim lepiej zrozumieć korzyści, jakie dobrze funkcjonujący dialog obywatelski może przynieść w kształtowaniu polityki. Ponadto dialog obywatelski zostałby wzmocniony poprzez działania w zakresie badań i monitorowania, co doprowadziłoby do określenia i wymiany najlepszych praktyk.

9. Podkreśla w związku z tym, że zaangażowanie młodych ludzi i organizacji młodzieżowych ma szczególne znaczenie dla mobilizacji wyborców głosujących po raz pierwszy i wszystkich młodych wyborców. Aby osiągnąć pełną reprezentatywność, konieczne jest wspieranie rozwiązań, które umożliwiają szerokie zaangażowanie i sprzyjają równości szans w tym zakresie. Konieczne jest dotarcie do osób najbardziej oddalonych od ośrodków decyzyjnych i nawiązanie z nimi dyskusji. Niezbędny wydaje się większy udział na szczeblu lokalnym.

10. Ponadto wzywa Parlament Europejski, Radę Europejską i państwa członkowskie do pilnej zmiany Aktu dotyczącego wyborów przedstawicieli do Parlamentu Europejskiego z 1976 r. w celu wyjaśnienia zasad powszechnego, bezpośredniego i tajnego charakteru wyborów. Umożliwiłoby to wdrożenie norm w całej UE i zagwarantowanie tym samym prawa do głosowania osobom z niepełnosprawnościami.

Opierając się na powyższych zaleceniach i na Konferencji w sprawie przyszłości Europy, EKES:

11. Uważa niedawno podpisany protokół o współpracy z Komisją Europejską (27 października 2022 r.) za odnowione zobowiązanie polityczne do wniesienia wkładu w europejską agendę polityczną i główne cele⁽¹⁾ i aspiracje Europy, w dążeniu do tego, by Unia Europejska była konkurencyjna, zamożna, sprzyjająca włączeniu społecznemu i zrównoważona środowiskowo; jednocześnie transformacja w kierunku neutralności klimatycznej, cyfryzacja i przemiany demograficzne powinny przebiegać przy zachowaniu sprawiedliwości społecznej, a Europejski Zielony Ład i cyfrowa dekada 2030 powinny oznaczać sukces dla wszystkich Europejczyków. Unia Europejska musi się również kierować Europejskim filarem praw socjalnych i programem na rzecz konkurencyjności, czyli politycznymi planami działania, które gwarantują, że nikt nie zostanie pominięty.

12. Jest gotowy – a obecnie bardziej niż kiedykolwiek ma także legitymację – by działać jako kluczowe centrum uczestnictwa obywateli i zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego, w tym przyszłych paneli obywatelskich. Rolą takiego centrum byłoby zwielokrotnienie skutków trwających konsultacji z obywatelami organizowanych przez Komisję Europejską i inne instytucje, a także systematyczne gromadzenie informacji zwrotnych od europejskiego zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego na temat wszystkich głównych priorytetów i polityk europejskiego programu politycznego. Przyczyni się to do zwiększenia zaufania publicznego do projektu i instytucji UE poprzez przyznanie obywatelom skutecznej roli w publicznym procesie decyzyjnym. EKES byłby gospodarzem, który będzie prowadzić, nadzorować, projektować, organizować, przeprowadzać i ułatwiać procesy deliberatywne z pomocą ekspertów zewnętrznych i przedstawicieli organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Oferta ta opiera się w szczególności na sprawozdaniu końcowym Konferencji w sprawie przyszłości Europy z 9 maja 2022 r., w którym wyraźnie wezwano do „zwiększenia instytucjonalnej roli EKES-u i wzmocnienia jego pozycji jako podmiotu ułatwiającego i gwarantującego działania na rzecz demokracji uczestniczącej, takie jak zorganizowany dialog z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i panele obywatelskie”. W tym kontekście zalecenia zawarte w opiniach z inicjatywy własnej EKES-u i opiniach rozpoznawczych, o które zwróciła się Komisja, należy w stosownych przypadkach poddać przeglądowi za pomocą ocen polityk UE.

13. Uważa, że panele obywatelskie i konsultacje z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego mogłyby koncentrować się na ustalaniu programu prac, np. na przygotowaniu programu prac Komisji, lub mogłyby być powiązane z cyklem życia kluczowych priorytetów legislacyjnych. Wkład obywateli mógłby być najbardziej przydatny na etapie przedlegislacyjnym, aby omawiać i wydawać zalecenia przed niektórymi kluczowymi wnioskami (ustawodawczymi). W tym celu konsultacje z panelami obywatelskimi i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego mogłyby być prowadzone na podstawie rocznego planu działania i harmonogramu ustanowionego przez EKES we współpracy z instytucjami europejskimi. Mogłyby to obejmować konkretne wnioski ze strony Komisji Europejskiej, Parlamentu Europejskiego lub Rady Unii Europejskiej, inicjatywy własne samego EKES-u lub inicjatywy organizacji partnerskiej, Europejskiego Komitetu Regionów.

14. Przypomina, że cykl działania mógłby rozpocząć się od orędzia o stanie Unii i deklaracji intencji, z myślą o rocznym programie prac Komisji Europejskiej na kolejny rok. Konsultacje odbywałyby się w pierwszej połowie następnego roku.

⁽¹⁾ Artykuły 2 i 3 Traktatu o Unii Europejskiej.

15. Aby uzupełnić narzędzia służące wzmocnieniu praworządności, będzie nadal proponować innym instytucjom UE ustanowienie corocznego forum UE ds. praw podstawowych, praw człowieka i praworządności. Forum to poprawi monitorowanie, umożliwiając wczesne ostrzeżenie unijnych decydentów przez zorganizowane społeczeństwo obywatelskie i organizacje oddolne ze wszystkich państw członkowskich UE celem pełnego i przejrzystego stosowania art. 2 TUE. Ponadto Komitet wzywa Komisję Europejską do włączenia do nadchodzącego przeglądu europejskiego planu działania na rzecz demokracji rozdziału poświęconego społeczeństwu obywatelskiemu. EKES będzie również odgrywał ważną rolę w monitorowaniu procesów akcesyjnych krajów kandydujących i ułatwi konstruktywną dyskusję z zaangażowanymi stronami w celu zapewnienia poszanowania wartości europejskich, w tym dotyczących mniejszości narodowych i etnicznych.

16. Zainauguruje Europejski Tydzień Społeczeństwa Obywatelskiego, aby wzmocnić swą rolę jako Domu Europejskiego Społeczeństwa Obywatelskiego i poszerzyć zasięg inicjatyw przewodnich, takich jak Dni Społeczeństwa Obywatelskiego, Dzień Europejskiej Inicjatywy Obywatelskiej, YEYS i Nagroda dla Społeczeństwa Obywatelskiego. Inicjatywa ta zgromadzi kluczowe podmioty ze sfery europejskich i krajowych organizacji społeczeństwa obywatelskiego i stworzy forum dialogu na tematy będące przedmiotem zainteresowania podmiotów społeczeństwa obywatelskiego na poziomie europejskim. EKES będzie dążył do wzmocnienia działań oddolnych w celu dotarcia w jak największym stopniu do tych, którzy mają ograniczone możliwości udziału w debatach na tematy europejskie, oraz zapewnienia, by ich głos był brany pod uwagę w procesach decyzyjnych.

Bruksela, dnia 23 marca 2023 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
